

Практичний інструмент для опікунів

Тимчасовий захист для дітей без супроводу, які тікають з України

Практичний інструмент для опікунів

Тимчасовий захист для дітей без супроводу, які тікають з України

Листопад 2022 року

Документ укладено в листопаді 2022 року

Ані Агентство Європейського Союзу з питань надання притулку (EUAA), ані Агентство Європейського Союзу з основних прав (FRA), ані будь-яка особа, що діє від імені EUAA / FRA, не несе відповідальності за використання інформації, що міститься в цій публікації.

Люксембург: Відділ публікацій офіційних видань Європейського Союзу, 2022

PDF ISBN 978-92-9403-183-9 doi: 10.2847/28908 BZ-07-22-960-UK-N

© European Union Agency for Asylum (EUAA), European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) 2022

Фото на обкладинці: Valeriy_G, © iStock, 2022

Відтворення дозволено за умови зазначення джерела. Для будь-якого використання або відтворення фотографій або інших матеріалів, на які не розповсюджується авторське право EUAA, необхідно отримати дозвіл безпосередньо від власників авторських прав.

Зміст

Список абревіатур	4
Інформація про цю серію практичних інструментів.....	5
Інструмент надання тимчасового захисту	6
1. Що таке тимчасовий захист?.....	7
2. Діти, які тікають з України: хто вони?	9
3. Що ви, як опікуни, повинні знати про тимчасовий захист?.....	11
3.1. Які права має дитина, що є отримувачем тимчасового захисту?	11
3.1.1. Усі діти.....	11
3.1.2. Діти без супроводу.....	13
3.1.3. Діти у супроводі опікунів, офіційно призначених українською владою	15
3.2. Як працює механізм тимчасового захисту?	17
3.3. Як тимчасовий захист пов'язаний з іншими процедурами?	19
4. Що має робити опікун?.....	22
Додатки.....	27
Додаткові ресурси.....	27
4.1. Послідовність дій опікуна в контексті тимчасового захисту.....	29

Список аббревіатур

Термін дії	Визначення
CRC	Конвенція ООН про права дитини
EUAA	Агентство Європейського Союзу з питань надання притулку
FRA	Агентство Європейського Союзу з основних прав (FRA)
TPD	Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового припливу переміщених осіб і про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб і відповідальності за наслідки такого прийому
Держави-члени	Держави-члени Європейського Союзу
ЄС	Європейський Союз
Країни ЄС+	Держави-члени Європейського Союзу та асоційовані країни
Рішення Ради щодо виконання	Імплементативне Рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року, що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС і запроваджує тимчасовий захист
УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців

Інформація про цю серію практичних інструментів

Агентство Європейського Союзу з надання притулку (EUAA) та Агентство Європейського Союзу з основних прав (FRA) спільними зусиллями розробили серію практичних інструментів для опікунів дітей без супроводу, які потребують міжнародного захисту. Мета цих інструментів полягає в тому, щоб допомогти опікунам виконувати їхні щоденні завдання й обов'язки під час процедури надання притулку, зокрема під час Дублінської процедури й процедури надання тимчасового захисту. Отже, в серії практичних інструментів будуть розглянуті такі теми:

- тимчасовий захист;
- ознайомлення з процедурою надання міжнародного захисту;
- регулярна процедура надання притулку;
- спеціальні процедури надання притулку, зокрема Дублінська процедура або надання притулку на кордоні.

Ці практичні інструменти були розроблені, щоб опікуни могли надавати детальнішу інформацію й ще більшу підтримку дітям під час процедури й тим самим допомагати їм краще зрозуміти важливість відповідних кроків. Також діти матимуть можливість брати активну участь в процедурі та приймати обґрунтовані рішення.

Ефективне функціонування систем опіки має важливе значення для забезпечення інтересів і прав дитини. Опікуни мають слідкувати за тим, щоб будь-які юридичні, соціальні, медичні й психологічні потреби дитини задовольнялися протягом усієї конкретної процедури, допоки не буде прийнято рішення щодо подальшого довготривалого перебування дитини в країні.

Під час розробки практичних інструментів агентства EUAA та FRA спільно з Європейською мережею опікунства здійснили швидке оцінювання потреб, щоб визначити цілі та теми, які мають бути розглянуті в цих інструментах.

До складу серії увійдуть кілька буклетів, структурних схем і плакатів, які можна буде адаптувати до особливостей певних країн, де опікуни і діти працюватимуть разом. Саме з цієї причини документи містять придатні для редагування поля.

З огляду на цільову групу цієї серії, інструменти базуються на посібнику з опіки FRA та Європейської комісії ⁽¹⁾ і узгоджуються з навчальними модулями FRA для опікунів ⁽²⁾.

(1) FRA and European Commission, *Guardianship for Children Deprived of Parental Care – A handbook to reinforce guardianship systems to cater for the specific needs of child victims of trafficking*, 30 червня 2014 р.

(2) Веб-сайт електронного навчання FRA доступний за адресою: <https://e-learning.fra.europa.eu/>

Інструмент надання тимчасового захисту

Цей інструмент висвітлює питання, пов'язані з наданням тимчасового захисту. Він є першим документом у серії інструментів для опікунів. Його мета – допомогти опікунам, які були призначені державою-членом ЄС для дітей-переселенців з України, оформлювати тимчасовий захист і реалізовувати права дітей.

Інструмент складається з таких чотирьох частин.

1. Що таке тимчасовий захист?

Загальна інформація про захист і права викладена у директиві про тимчасовий захист.

2. Діти, які тікають з України: хто вони?

У цьому розділі представлені найпоширеніші ситуації, коли діти прибувають з України до ЄС.

3. Що ви, як опікуни, повинні знати про тимчасовий захист?

У цьому розділі мова йде про права дітей, які перебувають під тимчасовим захистом, про оформлення тимчасового захисту або будь-якого іншого правового статусу, який є доступним для дітей і може бути розглянутий.

4. Що ви, як опікуни, повинні знати про тимчасовий захист?

У цьому розділі пояснюється, як тимчасовий захист може вплинути на ваше повсякденне життя та які гарантії необхідно застосовувати за цих обставин.

Також доступні два додатки:

- a) **Додаткові ресурси** з посиланнями на додаткову інформацію про тимчасовий захист.
- b) **Послідовність дій** для візуалізації ваших основних завдань на різних етапах надання тимчасового захисту.

Нарешті, інструмент містить дві додаткові функціональні особливості:

- **Сині поля** – це поля для редагування, куди ви можете додати інформацію, характерну для вашої країни.
- **Поля з порадами**, де ви можете знайти корисні практики чи поради на кожен день.

1. Що таке тимчасовий захист?

Тимчасовий захист є винятковим заходом для надання негайного та тимчасового захисту переміщеним особам з країн, що не входять до складу ЄС, і тим, хто не може повернутися до своєї країни. Його правова основа викладена в Директиві Ради 2001/55/ЄС (TPD) ⁽³⁾, яка була прийнята після конфліктів у колишній Югославії у 2001 році, але лише в березні 2022 року після військового вторгнення Росії в Україну була вперше застосована.

Директива про тимчасовий захист (TPD, Temporary Protection Directive) встановлює ряд прав для отримувачів захисту ⁽⁴⁾:

- дозвіл на проживання протягом усього періоду перебування під захистом (від одного до трьох років);
- отримання загальної інформації про тимчасовий захист;
- можливість працевлаштування з урахуванням правил, що застосовуються до професії, національної політики ринку праці та загальних умов працевлаштування;
- доступ до відповідного помешкання чи житла;
- право на отримання соціальної допомоги або засобів до існування в разі потреби;
- право на отримання медичної допомоги;
- доступ до освіти для дітей;
- право на інші види діяльності, зокрема на освіту для дорослих, професійне навчання й практику на робочому місці;
- можливість возз'єднатися за своєю родиною в деяких випадках;
- гарантований доступ до процедури надання притулку;
- доступ до банківських послуг, зокрема відкриття основного банківського рахунку;
- переїзд до іншої країни ЄС до видачі дозволу на проживання;
- вільне пересування країнами ЄС (окрім держави-члена проживання) протягом 90 днів в рамках 180-денного періоду після видачі дозволу на проживання в приймаючій країні ЄС.

TPD почали застосовувати, щоб особи, які втікають з України, могли звернутися за тимчасовим захистом і мали негайний доступ до захисту в ЄС. Імплементацийне

⁽³⁾ Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового припливу переміщених осіб і про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб і відповідальності за наслідки такого прийому, (20.07.2001, OJ L 2125).

⁽⁴⁾ З інформацією про тимчасовий захист можна ознайомитися на сайті Європейської комісії за посиланням: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en

Рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року визначає такі категорії переміщених осіб (стаття 2(1)):

- громадяни України та їхні сім'ї;
- особи без громадянства і громадяни третіх країн, крім України, які отримали міжнародний або аналогічний національний захист в Україні до 24 лютого 2022 року.

Крім того, держави-члени повинні надавати тимчасовий або відповідний захист згідно зі своїм національним законодавством особам без громадянства та громадянам третіх країн, крім України, які мають дозвіл на постійне проживання, виданий в Україні до 24 лютого 2022 року, і які не можуть повернутися до своєї країни або регіону через небезпечну або нестабільну ситуацію.

Держави-члени також можуть надавати тимчасовий захист іншим категоріям осіб, отже, отримувачами тимчасового захисту у вашій країні можуть бути й інші переміщені особи з України ⁽⁵⁾.

Додаткові категорії отримувачів захисту у вашій країні

Ознайомтеся зі своїм національним законодавством, щоб дізнатися, чи існують додаткові категорії осіб, які можуть скористатися тимчасовим захистом. Щоб отримати детальнішу інформацію, скористайтеся наступними ресурсами:

- веб-сторінка платформи EUAA [Who is Who](#) про тимчасовий захист;
- веб-сторінка [«Солідарність ЄС з Україною»](#);
- [Загальна інформація](#) від FRA щодо національного законодавства, що імплементує директиву тимчасового захисту в окремих державах-членах.

Крім того, особи, які мають право на тимчасовий захист, також мають право скласти й подати заяву на отримання міжнародного захисту (притулку) або подати заяву про визнання особами без громадянства, де існує процедура такого визнання.

Порада

Ознайомтеся з [інформаційною сторінкою Європейської комісії, створеною для людей, які рятуються від війни в Україні](#). Сторінка доступна англійською, українською та російською мовами і пропонує детальну інформацію про певні права, а також контактну інформацію відповідних органів у всіх державах-членах.

⁽⁵⁾ Стаття 7(1) TPD.

2. Діти, які тікають з України: хто вони?

Багато переміщених осіб з України є дітьми, які зазвичай прибувають у супроводі одного з батьків, членів сім'ї або дорослих родичів, осіб, які здійснюють нагляд, чи опікунів з українських установ. Таким чином, деякі з них можуть вважатися дітьми без супроводу, а інші – у супроводі.

Діти без супроводу, зокрема розлучені з родиною діти

Згідно з положеннями про тимчасовий захист діти, які прибувають з України, вважатимуться дітьми **без супроводу**, якщо вони прибувають на територію ЄС без супроводу дорослого, який відповідає за них згідно із законом чи порядком, і до тих пір, поки вони не будуть фактично не взяті під опіку відповідної особи, або діти, які залишилися без супроводу після в'їзду на територію держави-члена ⁽⁶⁾.

До дітей без супроводу можуть відноситися діти, які були **розлучені з родиною**, тобто прибувають в супроводі родичів або знайомих дорослих (які не є родичами). У деяких випадках батьки могли надати дозвіл ⁽⁷⁾іншим дорослим подорожувати з дитиною та / або здійснювати тимчасовий догляд. Наприклад, це може бути українська матір, яка подорожує зі своїми дітьми та дітьми іншої сім'ї. Деякі з цих дітей можуть прибути без батьків або відповідальних дорослих, і ви можете бути призначені їх опікуном.

Переміщені з України діти, на яких поширюється дія Імплементативного Рішення Ради ⁽⁸⁾, мають право на захист, догляд та доступ до всіх основних прав відразу після прибуття до ЄС. Щоб отримати швидкий доступ до всіх прав і гарантій, необхідно якомога швидше повідомити органи влади про присутність дитини. Дітям, на яких не поширюється дія Імплементативного Рішення Ради, можуть бути доступні інші режими захисту на національному або регіональному рівні, які мають забезпечити їхні найкращі інтереси та принципи неповернення.

З огляду на обставини кожного індивідуального випадку важливо визначити, чи може супроводжуючий дорослий здійснювати лише повсякденний догляд, або він також може виконувати батьківські обов'язки, і, отже, дитина не вважатиметься дитиною без супроводу.

Якщо діти прибувають із дорослими, які не мають документів, що підтверджують їхні обов'язки щодо тимчасової опіки, компетентні органи вашої країни можуть в інтересах дитини призначити опікуном супроводжуючого дорослого, як це визначено в TPD. В іншому випадку супроводжуючий дорослий може вважатися відповідальним за повсякденний догляд, а місцевий опікун може бути призначений, щоб надавати

⁽⁶⁾ Стаття 2(f) TPD.

⁽⁷⁾ Рада нотаріатів Європейського Союзу, [Tools for Cross-Border Notarial Practice – cross-check Ukrainian children](#).

⁽⁸⁾ Імплементативне Рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року, що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС і запроваджує тимчасовий захист, (4.3.2022, OJ L 71).

підтримку дитині та / або супроводжувачому дорослому з питань участі в національних процедурах і для доступу до національних служб.

Оцінювання придатності супроводжувачого дорослого, який не має рішення про опіку з України, щодо призначення його опікуном

Ознайомтеся з національним законодавством, щоб дізнатися, який орган є відповідальним за оцінювання спроможності та придатності супроводжувачого дорослого діяти як опікун або стати опікуном дитини, та що передбачає ця процедура.

Діти у супроводі опікуна, призначеного компетентними органами України

Існують дві інші категорії дітей з України у супроводі опікуна, призначеного компетентними органами України. Таким чином, юридично ці діти є дітьми у супроводі, але вони також потребують додаткового захисту та підтримки національної системи захисту дітей.

До цих двох категорії відносяться ⁽⁹⁾:

- діти, які проживали в українських установах і які зазвичай прибувають до ЄС групами та у супроводі опікуна, призначеного компетентними органами України;
- діти, які прибувають до ЄС у супроводі опікуна, призначеного компетентними органами України.

Залежно від індивідуальних обставин дитини та опікуна, призначеного в Україні, може знадобитися підтримка та контроль органів опіки та піклування приймаючої країни на додаток до опіки, яку має надавати опікун. До цієї підтримки може відноситися:

- реєстрація дітей в системі захисту дітей та контроль за їх ситуацією;
- перевірка умов розміщення або організації догляду;
- допомога з практичними аспектами для забезпечення доступу до школи, охорони здоров'я тощо. До них також може відноситися, наприклад, допомога в розумінні та заповненні адміністративних форм;
- забезпечення доступу до механізмів скарг для дітей та їхніх опікунів, призначених в Україні;
- перевірка на необхідність призначення місцевого опікуна або законного представника для участі в певних процедурах.

⁽⁹⁾ Європейська комісія, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022 рік.

3. Що ви, як опікуни, повинні знати про тимчасовий захист?

Опікунам необхідно знати:

- чи потребує дитина тимчасового захисту;
- права дітей в цілому, а також додаткові права дітей без супроводу або розлучених із родиною;
- як зареєструвати дитину для тимчасового захисту в приймаючій країні;
- інші доступні для дітей правові можливості, які можуть стати в нагоді, зокрема міжнародний захист, захист у випадку жертв торгівлі людьми, захист у зв'язку з їхнім віком, особливий захист у випадках домашнього насильства тощо;
- як отримати доступ до правової допомоги, щоб визначити найбільш підходящий напрям для постійного перебування дитини в країні.

3.1. Які права має дитина, що є отримувачем тимчасового захисту?

3.1.1. Усі діти

Усі діти, зокрема ті, хто рятується від війни в Україні, мають всі права, передбачені Конвенцією ООН про права дитини (CRC, Convention of the Rights of the Child) ⁽¹⁰⁾. TPD встановлює особливі зобов'язання для держав-членів щодо захисту дітей, а Європейська Комісія видала рекомендації щодо їх виконання ⁽¹¹⁾.

TPD нагадує, що всі рішення, прийняті по відношенню до дітей, повинні ґрунтуватися на **принципі найкращих інтересів дитини**, відповідно до CRC ⁽¹²⁾ та Хартії основних прав ЄС ⁽¹³⁾.

Індивідуальні обставини дитини та її потреби повинні **оцінюватися** особами, які працюють з дітьми.

Діти повинні бути **поінформовані** про процедури, що застосовуються до них мовою, яку вони розуміють.

⁽¹⁰⁾ Генеральна Асамблея ООН, Конвенція про права дитини, 20 листопада 1989 року, Організація Об'єднаних Націй, Збірник Договорів, т. 1577.

⁽¹¹⁾ Повідомлення Комісії про практичні рекомендації щодо імплементації Рішення Ради 2022/382, що встановлює наявність масового припливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС і запроваджує тимчасовий захист (21.3.2022, ОJ C 126I).

⁽¹²⁾ Як зазначено в статті 3(1) CRC.

⁽¹³⁾ Стаття 24 Хартії основних прав Європейського Союзу, 26 жовтня 2012 року, 2012/C 326/02.

Точка зору дитини повинна бути почута і прийнята до уваги при прийнятті рішень, що впливають на дитину, відповідно до віку і зрілості дитини.

У рамках **комплексних дій з надання захисту** забезпечується перебування дітей у центрі, а також надається координаційна підтримка відповідних органів щодо участі у різних провадженнях.

Переміщені з України діти мають право на негайний доступ до **системи освіти** на тих же умовах, що і громадяни країн-членів ЄС. На практиці це означає, що вони повинні мати можливість отримати доступ до національної системи освіти, як тільки це стане фактично можливим, і коли стане зрозуміло, що діти відповідають умовам отримання тимчасового захисту і можуть за належних умов відвідувати курси та заходи. Це застосовується:

- навіть тоді, коли процедура оформлення дозволу на проживання все ще триває;
- для дітей без супроводу, навіть якщо процедури призначення опікуна / представника та визначення виду догляду все ще тривають або поки дитина перебуває у місці тимчасового розміщення.

Якщо дитина має законне право на дошкільну **освіту** і догляд або таке виховання є обов'язковим, дітям, які є отримувачами тимчасового захисту, повинен бути наданий доступ до неї на таких самих умовах, що і громадянам країни.

Слід брати до уваги документи, що підтверджують рівень освіти, отриманий в Україні (наприклад, документи про закінчення середньої школи, рівень А1 з англійської мови, про навчання на українських онлайн-платформах тощо).

Європейська комісія рекомендує організувати дітям **заходи підтримки**, зокрема підготовчі заняття, щоб полегшити їм доступ та участь в системі освіти ⁽¹⁴⁾. До таких заходів підтримки відносяться підтримка у вивченні мови приймаючої країни (під час отримання основної освіти або на підготовчих заняттях, що забезпечують швидкий перехід до основної освіти), оцінювання рівня компетентності учнів, надання учням і батькам рекомендацій щодо приймаючої країни, психологічної допомоги, а також надання підтримки вчителям і інших спеціалістам.

Діти повинні мати **доступ до медичних послуг**, зокрема доступ до профілактичної, психологічної та психосоціальної допомоги. Діти, які прибувають до вашої країни, можуть мати проблеми фізичного або психічного здоров'я, а також відчувати психологічний стрес через наслідки конфлікту і, таким чином, можуть потребувати особливого догляду. Ці діти мають право отримувати регулярну спеціалізовану медичну допомогу на тих же умовах, що і діти, які є громадянами країни.

Органи влади повинні надавати дітям **відповідну до віку інформацію** про ситуацію, їхні права, доступні процедури та послуги. Органи влади повинні переконатися, що всі спеціалісти, які працюють з дітьми, зокрема працівники прикордонної служби, **пройшли**

⁽¹⁴⁾ Європейська комісія, Генеральна дирекція з питань освіти, молоді, спорту та культури, [Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022-2023](#), Відділ публікацій офіційних видань Європейського Союзу, 2022.

відповідну підготовку й за необхідності були залучені спеціалісти з питань захисту дітей ⁽¹⁵⁾.

3.1.2. Діти без супроводу

Окрім прав, наведених вище, діти без супроводу мають потреби в особливому захисті, а отже мають право на додаткові права та гарантії. Тимчасовий захист забезпечує повний захист і надає дітям без супроводу швидкий доступ до таких прав.

Представництво інтересів

Призначення опікуна / представника має відбутися якомога швидше. Це може бути призначення тимчасового опікуна під час очікування призначення постійного, призначення організації, відповідальної за догляд і благополуччя дітей, або іншого відповідного представництва. Європейська комісія ⁽¹⁶⁾ вважає, що «належне представництво» має обов'язково задовольняти конкретні потреби дітей, зокрема оцінювати їх і діяти в інтересах дитини.

Опікуни або представники повинні мати необхідний досвід у сфері догляду за дітьми, щоб забезпечити захист найкращих інтересів дитини. Представництво може бути призначене лише тим особам, які раніше не скоювали злочинів, пов'язаних з дітьми («перевірка») ⁽¹⁷⁾.

Серед дітей без супроводу, які прибувають з України, є також діти, які подорожують і перебувають під опікою родичів або друзів сім'ї, але без офіційного призначення їх опікунами. Органи з питань захисту дітей повинні бути проінформовані про цих дітей, щоб мати змогу оцінити необхідний рівень підтримки. Вони можуть призначити супроводжуючого дорослого в якості законного опікуна, а також місцевого «допоміжного» опікуна, який допоможе із виконанням необхідних завдань. Іншим варіантом може бути призначення законного опікуна з приймаючої країни, але при цьому догляд має здійснювати дорослий, який супроводжує дитину. Рішення слід приймати відповідно до найкращих інтересів дитини.

Розшук і возз'єднання сім'ї

Органи влади повинні якомога швидше розпочати процедури розшуку та ідентифікації членів сім'ї дитини, які можуть проживати в іншому місці. Якщо членів сім'ї виявлено, треба якнайшвидше розпочати процедури возз'єднання дитини з членами сім'ї, якщо це відповідає найкращим інтересам дитини.

⁽¹⁵⁾ [Практичні рекомендації](#) щодо імплементації Рішення Ради 2022/382 у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС і запровадження тимчасового захисту (2022/C 126 I/01).

⁽¹⁶⁾ Європейська комісія, [Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care](#), 2022 рік.

⁽¹⁷⁾ На підставі статті 10 [Директиви Європейського Парламенту та Ради 2011/92/ЄС](#) від 13 грудня 2011 року про боротьбу з сексуальним насильством та сексуальною експлуатацією дітей та дитячою порнографією, яка замінює Рамкове рішення Ради 2004/68/ЖНА (17.12.2011, L 335/1).

Згідно зі статтею 15 TPD членами сім'ї є:

- сім'я дитини: батьки дитини, брати і сестри, або чоловік / дружина та діти, якщо дитина вже має власну родину;
- близькі родичі: близькі родичі, які проживали разом у складі сім'ї під час подій, що призвели до масового напливу, та які повністю або частково перебували на утриманні особи, що знаходиться під тимчасовим захистом.

Діти без супроводу мають бути возз'єднані з членами своїх сімей, які знаходяться під тимчасовим захистом в іншій державі-члені (відповідно до статей 15 і 26 TPD), відповідно до поглядів дітей, їх віку і зрілості, а також з дотриманням найкращих інтересів дитини.

Крім того, діти з України без супроводу, які мають членів сім'ї в іншій державі-члені з відмінним правовим режимом, також можуть возз'єднуватися з ними відповідно до деяких законодавчих документів ЄС (наприклад, Директиви 2003/86/ЄС (18), Директиви 2004/38/ЄС (19), Регламенту (ЄС) 604/2013 (20)) у певних випадках або на основі національного законодавства (21).

Належне розміщення

TPD (22) вимагає, щоб органи влади пропонували дітям без супроводу один із варіантів розміщення:

- a) із дорослими родичами;
- b) у прийомній сім'ї;
- c) у приймальних центрах зі спеціальними умовами для дітей або в іншому приміщенні, придатному для перебування дітей;
- d) або з людиною, яка доглядала за дитиною під час виїзду з України.

(18) [Директива Ради 2003/86/ЄС](#) від 22 вересня 2003 року про право на возз'єднання сім'ї (3.10.2003, ОJ L 251).

(19) [Директива 2004/38/ЄС](#) Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року про право громадян Союзу та членів їх сімей вільно пересуватися та проживати на території держав-членів, яка вносить зміни до Регламенту (ЄЕС) № 1612/68 та скасовують Директиви 64/221/ЄЕС, 68/360/ЄЕС, 72/194/ЄЕС, 73/148/ЄЕС, 75/34/ЄЕС, 75/35/ЄЕС, 90/364/ЄЕС, 90/365/ЄЕС і 93/96/ЄЕС (текст застосовується в ЄЕЗ), (30.4.2004, ОJ L 158)

(20) [Регламент \(ЄС\) N 604/2013](#) Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про встановлення критеріїв та механізмів визначення держави-члена, відповідальної за розгляд заяви про міжнародний захист, поданої в одній з держав-членів громадянином третьої країни або особою без громадянства (нова редакція), (29.6.2013, ОJ L 180).

(21) [Повідомлення Комісії про практичні рекомендації](#) щодо імплементації Рішення Ради 2022/382, що встановлює наявність масового припливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС і запроваджує тимчасовий захист (21.3.2022, ОJ C 1261).

(22) Відповідно до статті 16(2) [Директиви Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року](#) про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового припливу переміщених осіб і про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб і відповідальності за наслідки такого прийому, (20.07.2001, ОJ L 2125).

Наскільки це можливо, брати і сестри, а також члени сім'ї повинні перебувати разом з урахуванням найкращих інтересів відповідної дитини та її поглядів, що базуються на віці та зрілості.

Де можливо, слід віддавати перевагу альтернативному догляду, зокрема проживанню в прийомній сім'ї чи установах догляду, або напівнезалежному проживанню підлітків старше 16 років тощо.

Прийомні сім'ї та спільноти / організації, яким згідно з національним законодавством доручено піклуватися про дітей без супроводу, що перебувають під тимчасовим захистом, також повинні отримувати сімейні виплати та допомогу на підтримку дітей, узятих під опіку, як передбачено національним законодавством приймаючої країни.

3.1.3. Діти у супроводі опікунів, офіційно призначених українською владою

Діти, які проживали в українських установах, прибувають до Європи відносно великими групами, часто в супроводі опікунів і / або соціальних працівників та / або вчителів з того самого українського закладу, в якому вони проживали. Деякі з цих дітей можуть мати фізичні та / або психічні відхилення і потребують особливого догляду.

Органи влади повинні працювати над пошуком відповідних альтернативних рішень у спільноті для цих груп дітей, зокрема невеликі групи, до складу яких входять 5-6 дітей, можуть отримувати допомогу різних професіоналів і розміщуватись поруч з іншими групами, щоб підтримувати зв'язок. Альтернативні рішення з догляду дітей повинні забезпечити хороший баланс між необхідністю збереження зв'язків між членами групи та наданням високоякісної допомоги відповідно до процесу деінституціалізації, принципу найкращих інтересів дитини та Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю ⁽²³⁾.

Ще один випадок, який має певну схожість, – це діти, що прибувають із друзями чи членами сім'ї, яких компетентні українські органи офіційно призначили опікунами перед виїздом з України. Призначені в Україні опікуни, які також є переміщеними особами, можуть потребувати підтримки у двох аспектах.

Визнання та перевірка українських актів про встановлення опіки

Україна та всі держави-члени є Договірними державами Гаазької конвенції 1996 року про батьківську відповідальність і захист дітей ⁽²⁴⁾. Згідно зі статтею 23(1) цієї Конвенції, акт про призначення опікуна автоматично визнається в державах-членах без проведення офіційної процедури, якщо це відповідає найкращим інтересам дитини. В окремих випадках справжність документів, виданих органами опіки, може бути

⁽²³⁾ Європейська комісія, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022 рік. Генеральна Асамблея ООН, *Конвенція про права осіб з інвалідністю: резолюція / ухвалена Генеральною Асамблеєю*, 24 січня 2007 р., A/RES/61/106.

⁽²⁴⁾ Гаазька конференція з міжнародного приватного права, *Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей*, прийнята 19 жовтня 1996 року.

перевірена за підтримки центральних органів влади, призначених відповідно до Гаазької конвенції 1996 року, та консульств України. У всіх випадках обмін інформацією про дитину має здійснюватися з урахуванням захисту персональних даних і міркувань безпеки в кожній окремій ситуації.

Центральні органи влади можуть допомогти в отриманні доказів і роз'яснень від української влади щодо ситуації з дітьми без супроводу (пошук батьків в Україні та взаємодія з ними, розшук сім'ї, документів тощо). До того ж центральні органи, призначені відповідно до Регламенту Ради (ЄС) 2019/1111 (ЄС) ⁽²⁵⁾ можуть допомогти в ситуаціях, коли необхідно надати запит на отримання інформації або встановити правове співробітництво між державами-членами. Зокрема, це може бути необхідно, коли дитина, яка була поміщена в одну державу-члена, має братів і сестер в іншій державі-члені і необхідна певна інформація або розглядається передача дитини.

Порада

- Контактну інформацію Центрального органу вашої країни можна знайти за посиланням: <https://www.hcch.net/en/states/authorities>
- Європейська судова мережа надає додаткову інформацію про європейські та міжнародні інструменти, що стосуються дітей, які рятуються від війни в Україні, в інформаційному бюлетені за посиланням: https://e-justice.europa.eu/38593/EN/children_from_ukraine__civil_judicial_cooperation
- Рада нотаріатів Європейського Союзу розробила форму, за допомогою якої батьки можуть висловити свої побажання щодо виїзду дитини з України та виконання батьківських обов'язків, доступну на сторінці: <https://enn-rne.eu/crossCheckUkrainianChildren>

Допомога опікунам, призначеним українськими органами, у використанні національної системи

Як зазначалося вище, опікуни з України можуть надавати підтримку дітям без супроводу та розлученим із родиною дітям, за яких вони несли відповідальність до виїзду з України та які наразі перебувають у відповідних установах або прийомних сім'ях. Деякі дорослі, які супроводжують дітей, могли стати опікунами через переміщення, і були офіційно ними призначені.

Цим опікунам, які також є переміщеними особами, може знадобитися додаткова й виняткова підтримка, щоб вони могли зрозуміти процедури та досягти необхідного рівня соціально-економічної автономії, особливо коли вони також відповідають за щоденний догляд за дитиною (дітьми). До того ж деякі з них не є професійними опікунами, а мають

⁽²⁵⁾ Регламент Ради (ЄС) 2019/1111 від 25 червня 2019 року про юрисдикцію, визнання та введення у виконання судових рішень за сімейними справами та справами щодо відповідальності батьків та щодо міжнародного викрадення дітей (нова редакція).

лише невеликий досвід і кваліфікацію щодо виконання обов'язків опікуна. У цьому контексті дуже важливо знайти способи надати підтримку опікунам у виконанні їхніх опікунських обов'язків.

Деякі країни розробили нові форми підтримки для опікунів, призначених в Україні, або для подальшої підтримки дітей, які перебувають під їхньою опікою. Нижче наведено декілька прикладів ⁽²⁶⁾.

- Деякі італійські суди у справах неповнолітніх іноді призначали місцевих *protutori* (допоміжних опікунів) для підтримки особи, що здійснює нагляд, або опікуна з України.
- Нідерланди поклали відповідальність за тимчасову / додаткову опіку над дітьми з опікунами, призначеними в Україні, на національний орган опіки Nidos, щоб надати підтримку опікунам у виконанні їхніх завдань.
- Бельгія розглядає можливість встановлення «спрощеної» опіки, тобто системи, за допомогою якої місцевий опікун буде підтримувати українського опікуна (і, отже, виконувати простіші завдання, ніж того потребує повне опікунство, та охоплювати більше дітей).

Порада

Європейська мережа опікунства пропонує ознайомитися із збіркою передових практик, яка була запропонована українським опікунам по всьому Європейському Союзу ⁽²⁷⁾.

3.2. Як працює механізм тимчасового захисту?

Діти мають право на захист, повну опіку й доступ до всіх основних прав відразу після прибуття до вашої країни. Це особливо актуально, якщо реєстрація для тимчасового захисту дитини повинна здійснюватися одним із батьків / опікуном / представником, але їх призначення або визнання опікуна / представника все ще триває.

Реєстрація дітей без супроводу та розлучених із родиною дітей не обмежується лише оформленням тимчасового захисту. Також необхідно пройти реєстрацію на кордоні при в'їзді до приймаючої країни та реєстрацію в органах з питань захисту дітей у приймаючій країні.

Не всі органи з питань захисту дітей ведуть облік дітей, які перебувають під їхньою опікою, тому для поновлення захисту дитини та встановлення контролю за її справою, а

⁽²⁶⁾ Європейська комісія, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022 рік.

⁽²⁷⁾ Європейська мережі опікунства, *Spotlight on practices regarding guardianship for unaccompanied and separated children arriving in the EU from Ukraine*, останнє оновлення: 21 липня 2022 року.

також для ініціювання процедур призначення опікуна необхідно своєчасно звернутися до служб захисту дітей.

Реєстрація в службах захисту дітей є окремим етапом від реєстрації для отримання тимчасового захисту. Тимчасовий захист додає дітям певний набір прав і швидкий доступ до послуг. Таким чином, важливо зареєструвати дітей для отримання тимчасового захисту якомога швидше.

Реєстрація на отримання тимчасового захисту

Органи влади повинні зареєструвати персональні дані дитини:

- ім'я;
- національність або статус особи без громадянства;
- дату і місце народження;
- сімейний стан;
- сімейні відносини;
- Також можуть знадобитися фотографії, відбитки пальців і підпис.

Під час розгляду справ дітей, які були розлучені зі своєю родиною, необхідно також надати інформацію про дорослого, який супроводжує дитину.

Якщо дитина прибула до країни без супроводу, органи влади повинні призначити опікунів / представників якомога швидше. Це може бути призначення тимчасового опікуна під час очікування призначення постійного, забезпечення представництва організацією, відповідальною за догляд і благополуччя дітей, або іншим відповідним представництвом.

Якщо інформація про зареєстровану дитину має бути передана до інших держав-членів (наприклад, для возз'єднання сім'ї), цими даними можна обмінюватися через DubliNet, електронну мережу, яка використовується для передачі інформації між національними органами й була створена згідно з Регламентом (ЄС) № 604/2013 ⁽²⁸⁾.

Після реєстрації для тимчасового захисту на підтвердження того, що дитина знаходиться під тимчасовим захистом, буде виданий дозвіл на проживання строком на один рік із можливістю продовження.

⁽²⁸⁾ Європейська комісія, [‘Transmission of asylum applications between member states - DubliNet now operational’](#), Брюссель, IP/03/1271, 19 вересня 2003 року.

Оформлення тимчасового захисту у вашій країні

Ознайомтеся з національним законодавством своєї країни, щоб дізнатися, як відбувається процедура оформлення тимчасового захисту у вашій країні. Корисну інформацію можна знайти на платформі EUAA Who is Who за посиланням: <https://whoiswho.euaa.europa.eu/Pages/Temporary-protection.aspx>

3.3. Як тимчасовий захист пов'язаний з іншими процедурами?

Заходи протидії торгівлі людьми та запобігання зникненню дітей

Діти та діти без супроводу відносяться до групи з особливо високим ризиком торгівлі людьми.

Переважна більшість людей, які тікають з України, – це жінки та діти ⁽²⁹⁾. Під час всіх заходів, що вживаються посадовими особами та фахівцями, зокрема вами як опікуном, необхідно застосовувати гендерний підхід і підхід, що ґрунтується на правах дитини.

Дітей слід відстежувати з моменту, коли вони виїжджають з України до моменту прибуття до країни призначення. Ваш обов'язок як опікуна полягає в тому, щоб діти були зареєстровані в країні їх поточного перебування або проживання. Діти без супроводу повинні бути зареєстровані в органах захисту дітей в країнах призначення, щоб якнайшвидше розпочати процедуру передачі під опіку та призначенні опікуна.

Співпраця з міжнародними та громадськими організаціями, які мають досвід у сфері захисту дітей, а також їх залучення до справи, спростить доступ дітей до відповідних послуг і допомоги.

Діти без супроводу та діти, евакуйовані з закладів, також піддаються особливому ризику стати жертвами торгівлі людьми. Не менш важливо звернути особливу увагу на більш високі ризики торгівлі людьми з обмеженими можливостями або з іншими особливими потребами ⁽³⁰⁾.

Відповідно до загального плану дій Європейської комісії щодо протидії торгівлі людьми ⁽³¹⁾, серед заходів протидії торгівлі людьми мають бути:

⁽²⁹⁾ Eurostat, 'Ukrainians granted temporary protection in July', 9 липня 2022 року.

⁽³⁰⁾ European Commission, [A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine – Under the lead of the EU Anti-trafficking Coordinator](#), 2022.

⁽³¹⁾ European Commission, [A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine – Under the lead of the EU Anti-trafficking Coordinator](#), 2022.

- проведення перевірок і належного контролю всіх дорослих, які працюють з дітьми, зокрема прийомних сімей, для забезпечення найкращих інтересів дитини;
- заняття з підвищення обізнаності з дітьми відповідно до їхньої зрілості та рівня розуміння;
- навчання посадових осіб, які взаємодіють із потенційними жертвами;
- цілодобові служби підтримки.

Як опікун пам'ятайте про ризики як в повсякденному житті, зокрема за розміщення дитини у приватному житлі, так і онлайн, зокрема в соціальних мережах та Інтернеті. Якщо дитина була продана, на неї поширюватиметься дія положень директиви ЄС про протидію торгівлі людьми ⁽³²⁾.

При представництві інтересів переміщених дітей без супроводу важливо вживати заходів захисту, щоб запобігти зникненню дитини.

Порада

Якщо дитина зникне безвісти, негайно повідомте про це представників правоохоронних органів, надайте інформацію про дитину та зверніться до служби розшуку дітей за номером 116000 (працює в 31 європейській країні, зокрема у всіх державах-членах). Інформацію про певну країну можна знайти на веб-сторінці організації Missing Children Europe за посиланням: <https://missingchildreurope.eu/ukraine/>

У разі зникнення дитини ви як опікун маєте повідомити про це правоохоронні органи. Крім того, національні органи можуть зареєструвати зникнення у відповідних міжнародних і національних базах даних, зокрема у Шенгенській інформаційній системі (ШІС), яка була заснована Регламентом (ЄС) 2018/1862 ⁽³³⁾, у службі повідомлень Інтерполу та базі даних Європолу.

Якщо існують підозри, що зникла дитина могла перетнути кордони, правоохоронці повинні створити оповіщення в ШІС⁽³⁴⁾. ШІС дозволяє працівникам служб створювати не тільки «невідкладні» оповіщення про дітей, які зникли безвісти, але й «профілактичні» оповіщення в різних ситуаціях, зокрема:

- при існуванні ризику викрадення дитини батьком, членом сім'ї або опікуном;

⁽³²⁾ Директива [2011/36/ЄС](#) Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про запобігання та протидію торгівлі людьми та захистом жертв, яка замінює Рамкове рішення Ради 2002/629/JHA (15.4.2011, OJ L 101).

⁽³³⁾ Регламент (ЄС) [2018/1862](#) Європейського Парламенту та Ради від 28 листопада 2018 року про створення, функціонування та використання Шенгенської інформаційної системи (ШІС) у сфері правового співробітництва та судового розслідування кримінальних справ, яка вносить зміни до Рішення Ради 2007/533/JHA та скасовує його, а також скасовує Регламент (ЄС) № 1986/2006 Європейського Парламенту й Ради та Рішення Комісії 2010/261/ЄС, (7.12.2018, OJ L 312).

⁽³⁴⁾ Стаття 32 регламенту ШІС.

- при існуванні ризику незаконного вивезення дитини за кордон або щоб заборонити дитині подорожувати для її власного захисту від торгівлі людьми або від примушення до активної участі у бойових діях.

Міжнародний захист

Діти, які перебувають під тимчасовим захистом, або діти, на яких не поширюється дія ТPD, мають право в будь-який час подати заяву на отримання міжнародного захисту.

Обов'язком опікуна є забезпечення якісної правової допомоги та підтримки, які б допомогли дитині прийняти рішення щодо вибору юридичного шляху, який забезпечує найкращі інтереси дитини. Іноді, залежно від індивідуальних обставин кожної дитини, подання заявки про надання притулку може забезпечити найкращі інтереси дитини. У цьому випадку опікун повинен підтримати дитину при подачі заявки на міжнародний захист. Тимчасовий захист може бути припинений, якщо дитина має статус і права заявника на міжнародний захист. Якщо після закінчення експертизи заява про міжнародний захист буде відхилена, а нинішній тимчасовий захист все ще активний в ЄС, дитина знову отримує статус особи, яка перебуває під тимчасовим захистом. Ознайомтеся з відповідною практикою у вашій країні, щоб вирішити, чи рекомендувати дитині звертатися за міжнародним захистом на додаток до статусу особи, яка перебуває під тимчасовим захистом.

Національний захист дітей

Деякі країни розробили інші процедури національного захисту на основі свого внутрішнього законодавства. При спілкуванні з дітьми без супроводу ви повинні розуміти усі доступні правові шляхи, щоб мати можливість оцінити, який з них є більш корисним для дитини і попросити підтримки, якщо це необхідно. Наприклад, дитина без супроводу може не мати права на тимчасовий захист або може не відповідати критеріям отримання статусу біженця, але їй може бути наданий гуманітарний захист або дозвіл на проживання через її неповнолітній вік або навчання. Деякі країни видають дозвіл на проживання в рамках програм соціальної інтеграції молодих людей, які перебували під опікою служб захисту дітей, а після досягнення дітьми повнолітнього віку видають дозвіл на проживання для навчання або працевлаштування.

Альтернативні правові шляхи, доступні у вашій країні

Ознайомтеся із національним законодавством, щоб дізнатися про альтернативні правові шляхи, доступні для дітей.

4. Що має робити опікун?

Розвиток позитивних / довірливих стосунків опікуна з дитиною має вирішальне значення для надання ефективних послуг і належного представництва інтересів дитини. Також важливо, щоб усі інші спеціалісти, які працюють з дітьми, розвивали позитивні стосунки з дитиною та її сім'єю (якщо немає підстав вважати, що взаємодія з сім'єю не відповідає найкращим інтересам дитини).

Розуміння і повага точки зору дитини, її сильних сторін, потреб і цілей має вирішальне значення для розвитку позитивних відносин. Ці довірливі стосунки відносини допоможуть вам та іншим органам влади прийняти рішення відповідно до найкращих інтересів дитини.

Дозволяючи дитині відчувати себе відповідальною під час прийняття рішень, ви спонукатимете її до більш активної участі в процесі.

Порада

Ви можете покращити свої навички опікуна, щоб надати дитині ще більшу підтримку та об'єднати зусилля інших фахівців із захисту дітей. FRA та Європейська комісія розробили детальний практичний посібник про обов'язки опікунів дітей без супроводу, який доступний усіма мовами ЄС за посиланням:

<https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>

Онлайн-курс, розроблений FRA спільно з Європейською мережею опікунства, буде доступний в Інтернеті на навчальній платформі FRA наприкінці 2022 року за посиланням: <https://e-learning.fra.europa.eu/>

Ви повинні розглянути такі аспекти в контексті TPD, зокрема при взаємодії з дітьми без супроводу.

Участь в оцінюванні та забезпечення дітям належного доступу до процедур для захисту найкращих інтересів дитини.

Як опікун, ви можете ініціювати процедуру оцінювання компетентними органами конкретної ситуації дитини, інтереси якої ви представляєте, та сприяти цьому процесу. Це оцінювання повинно включати оцінювання ризику зникнення дитини в найближчі дні після того, як дитина буде передана під вашу опіку. Як опікун ви повинні знати і розуміти, як підтримати дітей, які зазнали домашнього насильства або поганого поведіння, зокрема сексуального насильства. Опікуни також повинні бути залучені до індивідуальних планів опіки, адаптованих для регулярного використання з урахуванням зростаючих потреб дитини.

Це оцінювання також має розглядати і досліджувати всі **доступні для дитини правові шляхи**, як-от тимчасовий захист, міжнародний захист, визнання дитини особою без громадянства або будь-які інші доступні види національного захисту (наприклад, дозвіл на перебування для неповнолітніх осіб, дозвіл на отримання національного захисту, зокрема з гуманітарних міркувань з метою навчання або охорони здоров'я, спеціальний захист для жертв домашнього насильства). Залежно від країни, таке оцінювання може бути проведено опікуном, органами з питань захисту дітей або іншим спеціалістом за підтримки опікуна.

Як опікун ви повинні допомогти знайти та реалізувати **рішення щодо довготривалого перебування** дитини в країні. Вам може знадобитися розглянути можливість повернення та реінтеграції дитини в Україну, коли це стане безпечно. Залежно від конкретного випадку та на основі оцінювання найкращих інтересів, повернення в Україну може бути неможливим і / або необхідно розглянути інші довгострокові рішення. Це може бути інтеграція дитини в країну прибуття, якщо дитина звернулася за міжнародним захистом і отримала його або інший законний статус проживання; або переїзд до третьої країни. ⁽³⁵⁾. Необхідно завжди дотримуватися принципу неповернення, а дітям потрібно надавати вичерпну інформацію та можливість висловити свою думку та бути почутими.

Юридичне представництво інтересів дитини, супровід дитини в судових процедурах і забезпечення доступу до правової допомоги та консультування

→ **Реєстрація.** Як опікун ви повинні допомагати дитині з оформленням тимчасового захисту або під час участі в інших відповідних процедурах. У деяких випадках і залежно від обставин звернення за міжнародним захистом може бути кращим варіантом для дитини. Необхідно також розглянути питання про возз'єднання сім'ї. Опікун також повинен підтримувати дитину в цій процедурі.

→ **Під час оформлення тимчасового захисту** та інших правових процедур, ви як опікун повинні супроводжувати дитину на адміністративних зустрічах, а також всіляких слуханнях і співбесідах. Ви повинні підтримувати дитину під час повідомлення про рішення, зокрема щодо можливих переїздів і / або поїздок до іншої країни, а також під час винесення інших довгострокових рішень.

Вам може знадобитися юридична допомога або консультування, щоб отримати необхідну інформацію і допомогти дитині отримати тимчасовий захист та ініціювати будь-яку процедуру оскарження, якщо це необхідно.

В цілому, ви повинні виступати в якості захисника дитини і захищати її права в різних державних органах, при взаємодії з постачальниками послуг і під час конкретних процедур.

⁽³⁵⁾ Європейська комісія, [План дій щодо неповнолітніх дітей без супроводу \(2010-2014\)](#), COM(2010)213, остаточна версія, Брюссель, 6 травня 2010 року, стор. 12.

Сприяння участі дитини в процесі шляхом, інформування і вислуховування її поглядів, а також створення простору для інших учасників, які розглядають точку зору дитини.

Щоб мати можливість формувати свої погляди і брати активну участь у процедурі, діти повинні отримати **вичерпну інформацію**. Як опікун ви повинні інформувати дитину про її права, доступні послуги та різні процедури, зокрема конкретні кроки та можливі результати процедур.

Дитина може не отримати вичерпну інформацію, або може неправильно зрозуміти її чи забути. Як опікун ви несете відповідальність за те, щоб відповідна інформація, зрозуміла для дитини, була надана їй мовою, яку вона розуміє.

Порада

Рекомендуємо ознайомитися з буклетом EUAA про директиву про тимчасовий захист, який був створений для того, щоб інформувати дітей про їхні права.

Буклет доступний різними мовами, зокрема українською за посиланням: <https://euaa.europa.eu/publications/what-you-need-know-about-temporary-protection-children>

TPD (стаття 16 (2)) також встановлює **право дитини висловити свої побажання** щодо варіантів розміщення. Це право застосовується у всіх рішеннях, що стосуються дитини, зокрема щодо надання послуг і під час розгляду адміністративних і кримінальних справ. Діти мають потребу висловити свою думку та бути почутими, але всі діти роблять це по-різному. Деякі діти, наприклад, можуть бути боязкими, мати порушення слуху чи мовлення, іншим може знадобитися перекладач. Деякі діти звикли до формування і висловлювання своєї думки, для інших це може бути складнішим. Опікун також не повинен обманювати очікування дитини, оскільки рішення органів влади не завжди можуть відповідати побажанням дитини.

Дітям без супроводу, які рятуються від війни в Україні, посадові особи та постачальники послуг мають забезпечити доступ до послуг усного перекладача, які відповідають відповідним стандартам якості. Перекладачі не повинні втручатися у зміст і суть спілкування, мають бути нейтральними та уникати залякування дитини. Стать перекладача може мати значення для дитини, тому слід запитати дитину про її вподобання, особливо якщо дитина є жертвою насильства чи експлуатації або якщо спілкування стосується інших делікатних питань. Усний онлайн / віртуальний телефонний переклад може бути корисним, коли потрібен швидкий доступ та анонімні послуги, а також якщо послуги усного перекладу українською чи іншими мовами, якими розмовляє дитина, недоступні на місці.

Забезпечення безпеки та благополуччя дитини

Важливим завданням є виявлення особливих потреб дитини та реагування на них, зокрема шляхом направлення дитини до необхідних служб, подібних до зазначених нижче.

→ **Житло.** ТPD (стаття 16) потребує, щоб держави-члени пропонували дітям без супроводу один із варіантів розміщення, зокрема проживання з дорослими родичами, прийомною сім'єю, в приймальних центрах або з особою, яка доглядала за дитиною під час виїзду з України. Як опікун ви повинні переконатися, що розміщення дитини є відповідним, і що побажання дитини щодо влаштування також враховані, як зазначено в статті 16 (2). Опікун також буде контролювати перебування дитини з родичами або особою, яка здійснює нагляд, щоб переконатися, що у дитини все добре. Якщо дитина прибуває з групою дітей, зокрема зі спортивними командами або з іншими дітьми з української установи, рекомендується, щоб діти могли підтримувати тісний контакт з іншими членами групи, але при цьому необхідно уникати повторної інституціалізації дитини.

→ **Доступ до освіти.** ТPD (стаття 14 (1)) надає особам віком до 18 років доступ до системи освіти на тих же умовах, що й громадянам приймаючої країни. Як опікун ви повинні переконатися, що дитина отримала доступ до якісної освіти і була зарахована до навчального закладу. Вам може знадобитися підтримати дитину в проведенні будь-яких адміністративних процедур, зокрема щоб підтвердити попередні ступені чи дипломи, або полегшити доступ до мовних занять.

→ **Доступ до медичної або іншої допомоги.** ТPD (стаття 13 (4)) стосується дітей без супроводу як осіб, які можуть мати особливі потреби і, таким чином, мають право на медичну або іншу допомогу. До неї може відноситися, наприклад, психологічна підтримка для дітей, які стали свідками військових злочинів, або допомога дітям, які стали жертвами зґвалтувань. Як опікун ви повинні переконатися, що дитина направлена до необхідних установ і має ефективний доступ до служб підтримки.

→ **Возз'єднання сім'ї.** Опікун повинен підтримувати тісні стосунки з батьками дитини, якщо немає підстав вважати, що це не відповідає найкращим інтересам дитини. Якщо діти не спілкуються з батьками або членами сім'ї або не знають, де вони знаходяться, ви як опікун повинні ініціювати розшук сім'ї або заохотити органи влади зробити це. Після того, як сім'ю знайдено, ви повинні сприяти возз'єднанню сім'ї, переконавшись, що розшук і возз'єднання відповідають найкращим інтересам дитини.

Процедура возз'єднання сім'ї у вашій країні

Ознайомтеся зі своїм національним законодавством, щоб дізнатися, яка організація несе відповідальність за пошук членів сім'ї у вашій країні, та отримати інформацію про процедуру возз'єднання.

Забезпечення зв'язку з працівниками інших сфер

В якості опікуна вам потрібно буде переконатися, що дитина отримує всі необхідні послуги, зокрема юридичні, соціальні, медичні, психологічні, матеріальні та освітні. Для цього вам необхідно постійно підтримувати зв'язок із дитиною і діяти спільно з іншими установами, органами влади, постачальниками послуг та іншими фізичними особами. Ви є довідковою особою для дитини і сполучною ланкою між дитиною і фахівцями, які здійснюють догляд і надають допомогу дитині. У випадках, що стосуються дітей, які прибули з українських установ, ви можете забезпечувати узгодження з українським опікуном або повнолітньою особою, яка супроводжувала групу дітей до ЄС.

Опікун також повинен спростити взаємодію і спілкування дитини з іншими професіоналами, коли це необхідно. Ви також повинні поважати і захищати право дитини бути почутим, а також сприяти участі дитини у прийнятті всіх рішеннях, що її стосуються.

Ваша відповідальність як опікуна також включає спостереження за ситуацією дитини та підтримку інших залучених спеціалістів, щоб усі послуги були надані належним чином і відповідали найкращим інтересам дитини.

Додатки

Додаткові ресурси

EUAA

Платформа EUAA Who is Who є джерелом інформації про основні зацікавлені сторони та їх роль у системах надання притулку та прийому відповідно до національної політики та законодавства, а також про те, як це реалізується на практиці. Вона містить сторінку про тимчасовий захист, яка доступна за посиланням:

<https://whoiswho.euaa.europa.eu/Pages/Temporary-protection.aspx>

EASO, *Practical Guide on the Best Interests of the Child in Asylum Procedures*, 2019.

FRA

National legislation implementing the EU Temporary Protection Directive in selected EU Member States, жовтень 2022 року, регулярно оновлюється.

Children deprived of parental care found in an EU Member State other than their own – A guide to enhance child protection focusing on victims of trafficking, 2019 рік.

FRA та Європейська комісія *Guardianship for children deprived of parental care – A handbook to reinforce guardianship systems to cater for the specific needs of child victims of trafficking*, 2014 рік.

Європейська мережа опікунства

Інформація про Україну – ресурси та інформація про Україну, останнє оновлення 7 жовтня 2022 року.

Європейська комісія

Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care, 2022 рік

Веб-сторінка ЄС «Солідарність з Україною» з інформацією для людей, які рятуються від війни в Україні, доступна за посиланням: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/index_en.

- Ця веб-сторінка містить основну інформацію про права щодо перетину кордону з країною ЄС, право на тимчасовий захист та звернення за міжнародним захистом, а також права на подорожі в межах Європейського Союзу.

УВКБ ООН

[Портал даних про ситуацію з біженцями в Україні](#)

Інформацію для дітей та молоді, що прибувають з України, можна знайти на довідкових сторінках офісів УВКБ ООН, зокрема [Румунії](#), [Словаччини](#), [Польщі](#).

ЮНІСЕФ

<https://www.unicef.org/emergencies/guidance-protecting-displaced-children-ukraine> Рекомендації щодо захисту переміщених дітей і біженців з України та за її межами. Як органи влади та соціальні працівники можуть допомогти захистити дітей, переміщених через війну в Україні, від торгівлі та інших форм експлуатації та жорстокого поводження, 10 березня 2022 р.

МОМ

[Платформа МОМ з протидії торгівлі людьми в умовах надання гуманітарної підтримки.](#)

Громадські організації

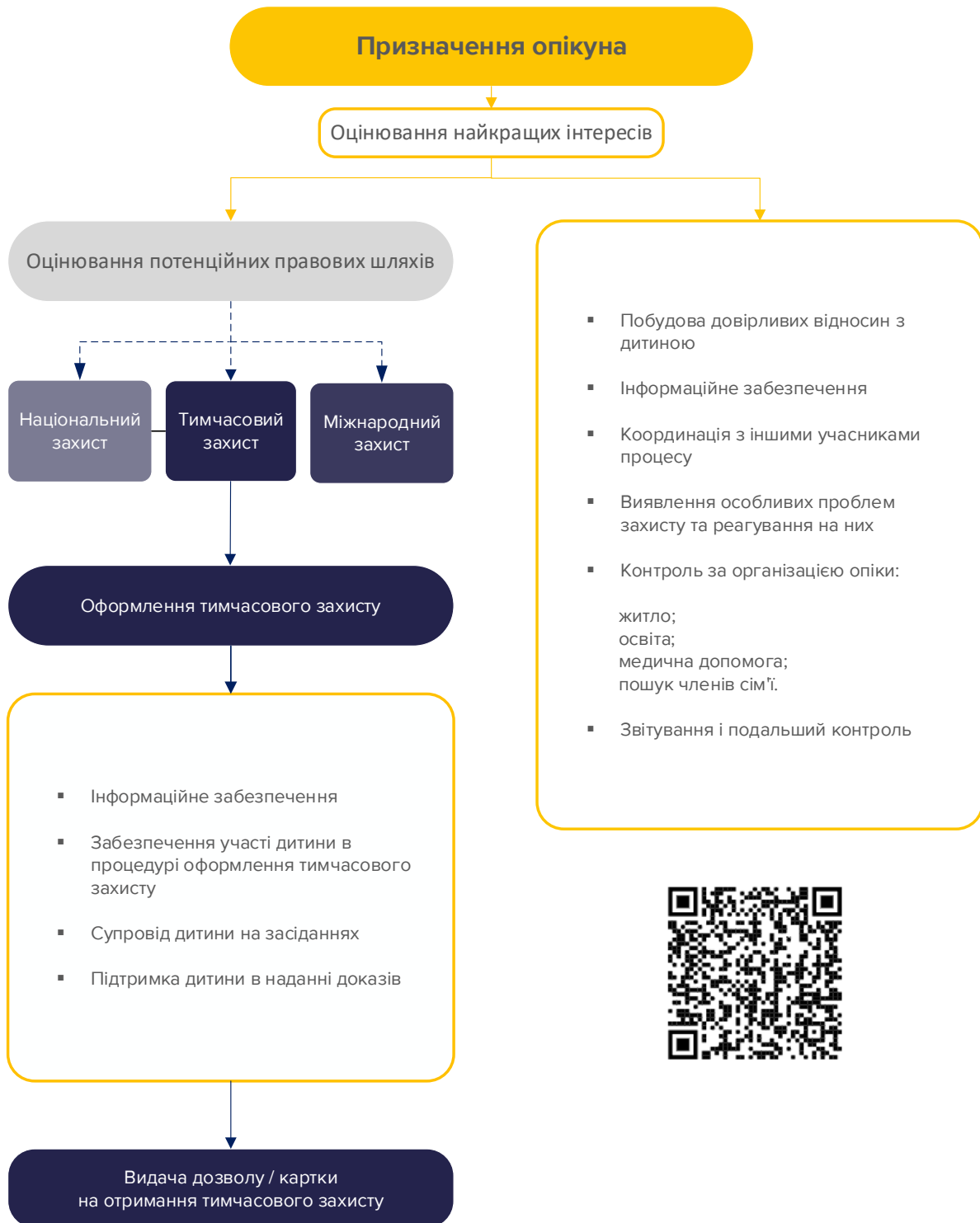
Missing Children Europe, [*Practical guidance on preventing and responding to trafficking and disappearances of children in migration*](#), 2019 рік.

Proguard, [*Durable solution: integration in the receiving country*](#).

4.1. Послідовність дій опікуна в контексті тимчасового захисту

Publications Office
of the European Union

